

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput VII. MOnasterii Messanensis instauratio et sanctorum Martyrum
cultus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

ACTORE.
PSEUDO-
GORDIANO.

ANNOTATA.

a *Psalm.* 418, v. 85.
b Evurtius et Victorius male legitur in *Vita contracta S. Placidi apud Mabillonium tom. I Actorum SS. Benedictinorum pag. 80.*

c *Simile miraculum refert Victor Vitensis lib. v de Persecutione Vandalica num. 6 de Typasensibus Martyribus in Mauritiana Majori his verbis: Quae cum regi (Huneric) innotuisset, comitem quemdam cum iracundia dirigens, praecipit, ut in medio foro, congregata illuc omni provincia, linguas eis et manus dexterarum radicitus abscedisset. Quod cum factum fuisset, Spiritu Sancto praestante, ita locuti sunt et loquuntur, quomodo antea loquebantur. Sed si quis incredulus esse voluerit, pergat nunc Constantinopolim, et ibi reperiet unum de illis, subdiaconem Reparatum, sermones politos sine ulla offensione loquentem. Factum in S. Placido simile miraculum aequè indubitanter crederem, modo pari auctoritate et testimonio niteretur.*

B d Sedisti super thronum, qui iudicas iustitiam. *Psalm* 9, v. 5.

e *Psalm.* 30, v. 3.

f Haec S. Placidi Sociorumque certaminis postrema fuit: illius durationem ita colligit Octavius Cajetanus animadversione 17 in *Vitam et Passionem S. Placidi et Sociorum*: Donatus in nocturna synaxi, ac proin a media nocte occisus (*ex num. 59 hic*) Placidus ceterique ante Mamucham sisti et fustigari iussi. Id factum ait Stephanus Aniciensis, orto jam sole (*num. 28*) a quo dies numeramus. Exin a Mamucha inclusi per septem dies sine cibo (*ita Acta hic num. 61*) Ubi defludere, revocantur ad tribunal et cruciantur. Quatuor per dies torti ex Stephano (*num. 29*) Deinde in custodiam trusus Gordianus nocte invisit. Mane ad Mamucham reducti, torquentur: decurso in tormentis die, retruduntur in carcerem (*ex num. 68 hic*) sole exorto, (*ex num. 71*) rursus exruciantur. Quinto post die (*ex num 72*) virgis ad mortem mactati, sed curantur ab angelis. Postquam illuxit, diversis suppliciis affecti die ac tota nocte (*ex num 73, et binis seqq.*) Mox enata luce (*ex num 76 et seqq.*) damnati decollatique. Quos dies si collegerimus 20 reperiemus. Igitur si Natales ipsos connumeremus, Donatus undeviginti ante Placidum dies mortem obiit. Placidus & Nonas Octobris, Donatus 16 Kal. Octobris. Ita Cajetanus num. 448 *Comment. praevis laudatus.*

g *Sepulta quinto post martyrium die.*

h *Triplitem cladem monasterium passum dicitur; hanc primam, secundam anno 669, tertiam sub annum 880. Vide num. 455 et 461. Mirum est, Templum illud, non modo post hanc, sed etiam post binas alias barbarorum irruptiones superstes, ut aiunt, fuisse.*

i *Simile quid Alarico Gothorum regi, Siciliae excidium meditantis, sub initium seculi v contigit. Ex Jornande de Rebus Geticis cap. 30.*

k *Lege annum Justiniani 15, vel Incarnationis 539: alias haec temporum nota non congruunt. De anno, quo S. Placidus et Socii occisi fuere, censule num. 447 *Comment. praevis.**

CAPUT VII.

Monasterii Messanensis instauratio et sanctorum Martyrum cultus.

Explicitis his, quae ad passionem beatissimi martyris Placidi Sociorumque ejus pertinebant, nunc ejus destructionem restaurationemque cœnobii, vel qualia quantaque post ipsius decessum loci incolae sint perpessi, curabo posterorum mandare memoriae a, sive ut rei notitia habeatur in promptu, sive ut in eorum multimoda mirabilique erectione, Domini misericordia collaudetur, qui flagellat omnem filium, quem recipit, et post lacrymationem et fletum, exultationem inducit. Postquam perversi doli artifex Mamucha cum omni exercitu suo in maris profunda demersus est, et ad Siculorum notitiam pervenisset, qualiter sanctus Domini Placidus cum Fratribus et Sociis suis martyrium suscepisset, illico ex tota insula innumerabilis turba occurrit, sciscitans, qualiter hoc evenisset. A minimo namque usque ad maximum acerrimus fletus omnes tenebat. Messalinus vero et filii ejus, audientes, sanctum Domini Placidum martyrio coronatum, scissis vestibus, pulvere asperso capite, ad sepulcrum venerunt. Posthæc Messalinus et Pompejus Cilius, consilio habito, legatos Cassinum ad patrem Benedictum direxerunt, destinantes epistolam, hæc continentem:

85 Universali Monachorum institutori atque doctori Benedicto, servi filii ejus desolati et destituti pastore, cum subiectione debita obedientiam. Quia nihil paternitati vestrae incognitum esse rectum duximus, de his, quae apud nos actitata sunt, scire vestram sanctitatem volumus, religiosissimum ac sanctissimum discipulum vestrum Placidum tertio Nonas Octobris post multa tormentorum genera gladii animadversione migrasse ad Dominum. A duce namque Saracenorum Mamucha cum fratribus suis Eutychio, Victorino ac sorore virgine Flavia, Fausto, Firmato et Monachis triginta captus, post verberum mactationem, suspensionem, fumi administrationem, membrorum omnium tortionem, arteriarum et dentium confectionem necnon et linguae abscissionem, capite cum omnibus Sociis truncatus est. Unde suppliciter vestram paternitatem poscimus, ut ad cortes et possessiones retinendas discipulos mittere dignemini b etc.

86 Exhilaratus itaque de sanctis apicibus pater sanctus, palmas ad alta sustollens, gratias egit Redemptori omnium, dicens: Grates tibi nunc promo, cunctorum Vita salusque, qui fructum laborum meorum dilectissimum Placidum, singularem et unicum mei pectoris filium, ad tuum fecisti conscendere solium. Hæc pater sanctissimus proclamans, et super beatissimi Martyris passionem ultra modum spirituali lætitia congaudens, omnem Cassinensem convocans concionem, talem ad eos protulit orationem: Sicut patris est gaudere in suorum profectibus filiorum, ita et filiorum est augmentum patris sua lucra reputare. Quapropter noveritis dulcissimum

D

Intellecta e
Siculis

a

E

Martyrum
caele,

F

b

S. Benedictus

simum

A *simum filium meum Placidum, martyriali tra-*
bea adornatum, migrasse ad Dominum. Jam
enim meis interioribus oculis ejus immacula-
tam hostiam et Deo beneplacentem deduxi in
alta cœlorum. Hunc nempe tempore, quo illum
a patre suo suscepi, memineram esse mortale-
lem, nec fefellit opinio. Nunc non est, quod
conquerar. Habeo, in quo Deo gratias agam,
quia semper optavi, ut de fructu cordis mei
omnipotenti Deo sacrificium offerretur. Nihil
enim hoc sacrificio habui pretiosius, nihil
amabilius, nihil carius. Elegit namque Placi-
cidus pro Christo momentaneam mortem, et
pervenit ad eum, in cœlesti solio ad dexte-
ram Patris regnantem. Ob id enim Christus
pro omnibus mortuus est, ut nos, non nobis,
sed Christo viveremus. Grates autem omnium
Redemptori refero, quia ingratus esse non
possum.

novam mon-
nachorum co-
loniam Mes-
sanam mit-
tit.

B *87 Congaudendum enim mihi scilicet, quod*
talem Discipulum habuerim, non dolendum,
quod amiserim. Nam illud munus fuit, hoc
debitum, scilicet, quod functus sum famulatu
Placidi, discipuli mei, quamdiu Deus voluit,
et post, qui dedit, recepit. Quod naturæ com-
munis fuit, Placidus pro Christo posuit, et,
quod singularis est gratiæ, meruit. Cur autem
ego doleam mihi Placidum, filium meum, ere-
ptum, cum ad salutem nostram Deus Filio
suo non pepererit, sed pro nobis omnibus
tradidit illum? Quis umquam exceptus est a
conditione moriendi, qui non est exceptus a
conditione nascendi? Non ergo defleam Placi-
dum filium, quem scio, transisse de morte
ad vitam. In illius namque morte gaudendum
est, non dolendum, quia illam pro veritate et
æterni Regis fide gustavit. Nam cur ergo te,
Placide, fili carissime, defleam, qui mihi sic
ereptus es, ut omnium esses? Non enim perdi-
disti usum naturæ tuæ, sed commutasti. Ante
corpore inseparabilis a Deo existens, nunc in-
dividuum cum Deo es permanens. Felicia verba,
quæ in te expendi, felices labores, quos in te
sustinui, dum viveres mecum! Non te Tertulli,
patris tui, amor a me divellere potuit, nec
ipse mihi umquam patrem prætulisti, quousque
ad æternam vitam migrasti e. Hæc et his simi-
*lia patre Benedicto proloquente, ex et * con-*
silio totius Cassinensis Congregationis quosdam
ex discipulis suis ad Siciliam direxit, præcipiens
illis, eos citius properare ad prædictam insu-
lam, ad monasterium beati martyris Placidi
restaurandum, et cortes ac villas Tertulli patricii
gubernandas.

** lege potius*
separabilis
seu separatus

e
** et abundat*

quæ illuc
appulsa,

C *88 Qui præceptis obsecundantes, dum ad*
Siciliam pervenerunt, servos beati martyris
Placidi evocantes, dixerunt: Ubi posuistis
lumen mundi, et decorem Cassinensis ecclesiæ
Placidum, patris Benedicti discipulum? Dicite
nobis, ubi panis requieii jacet, ubi cœlestis
Regis abscondita est pecunia, et multa his simi-
lia. Illi autem respondentes dixerunt, illos ad
ecclesiam sancti Baptistæ Joannis esse, et
locum, in quo Placidus, Christi testis, sepultus
jacebat, ostenderunt. Qui, ruentes in terram,
cum timore et gaudio magno sanctum sepul-
crum deosculari cœperunt, exequias, ut ita
dicam, agentes, quasi quidam angeli carni
beato martyri Placido, in cujus passione cœli
patuerunt, angeli incubuerunt, homines exulta-
verunt, terra lætata est. Videntes itaque fratres
sepulcrum, in quo Placidus, pater sanctissimus,

reconditus erat, cum singultu et lacrymis cla-
 mabant, dicentes: Virorum sanctissime, qui,
 superni Regis vallatus munimine, mundi concu-
 casti principem, intercede pro nobis ad Domi-
 num, quatenus, suis suffragantibus meritis, per
 tua vestigia incedere et cœlica gaudia capere
 valeamus.

AUCTORE
 PSEUDO-
 GORDIANO.

89 Hæc et multa alia cum dixissent, quasi
 corporaliter eum viderent, lacrymis nequa-
 quam parcebant, sine intermissione sanctum
 deosculantes sepulcrum. Odor enim paradisi
 suavitate, ut ita dicam, ex sepulcro manabat,
 irrigabant lacrymis, levigabant ingemiscentes,
 exosculabantur delectantes. Episcopus namque
 Messanæ civitatis, ubi patris Benedicti disci-
 pulos ad monasterium restaurandum et cortes
 ac possessiones gubernandas venisse comperit,
 ad eos accedere statuit, salutansque in osculo
 sancto, dicebat ad eos: Non passus est Deus
 opera, atque labores patris sanctissimi, Deo
 dilectissimi Placidi, perditum iri, sed quasi post
 transmigrationem Israelis de Ægypto, resti-
 tuit filius Sem possessam a Cananæis regionem
 Palæstinæ propriam, quibus propter natura-
 lium filiorum ejus opus, pater eorum, heres
 mundi, cum juramento confirmavit distribu-
 tionis testamentum, ut nullo aliquando tempore
 diriperent invicem possessiones, ut ante cata-
 clysmum fecerant, et iniquitatibus et sangui-
 nibus terram contaminarent; ita et super bea-
 tissimo Placido, patre nostro, justa retribuens,
 fecit Deus noster, transmittendo fratres ejus et
 filios ad monasterium gubernandum et restau-
 randum et cortes et possessiones illius reti-
 nendas. Etenim juxta Scripturam, in multas
 generationes Deus bona tribuit, qui secundum
 Mosaicum obitum spiritum Placidi restituit Pa-
 tri. Siquidem ille audivit: Ascende in montem,
 et ibi morere d. Hic, Exi, inquit, a Cassino,
 Placide, et, post paululum Siciliæ insulam in-
 grediens, per martyrium carneam transibis
 vitam atque corruptibilem. Igitur Deus verax
 est, et impossibile est, mentiri Deum. Sic acci-
 dit Placido beatissimo patri. Facta sunt autem
 hæc dispensatione Dei; nam ideo Mamucham,
 crudelissimum Christianorum persecutorem, et
 violentæ vocis ventosum, surreptionem, tem-
 pestatem, luctum atque turbationem ad has
 partes venire permisit, ut Placidus cum Fratri-
 bus et Discipulis suis martyrio coronaretur.
 Dirumpens igitur vinculum ligaturæ corporis
 sui per medios fluctus vitæ præsentis volavit in
 alta cœlorum.

S. Placidi se-
 pulcrum ve-
 neratur,

E

d

F

90 In talibus die decurso, episcopus cum
 multitudine populi, quæ cum eo venerat, deos-
 culans sanctum sepulcrum, recessit ad sua.
 Anniversario autem passionis die beati Placidi
 et Sociorum ejus adveniente, turba multa cum
 cereis et thymiamatibus ad sanctissimi Placidi
 martyris et Sociorum ejus sepulcra convenien-
 tes, die noctuque ad ejus honorem persistentes
 in ecclesia, Domino laudes decantabant; omnes,
 inquam, convenientes, a viris usque ad mu-
 lieres et infantes, oblationes et vota regulariter
 comportantes e. Oportebat enim sanctam festi-
 vitate celebrare in lumine scientiæ, et intel-
 lecta splendoris populum adorare. His quoque
 temporibus beatissimus pater Benedictus plenus
 virtutibus et sanctitate feliciter migravit ad
 Dominum anno Verbi Incarnati quadragesimo
 secundo ac quingentesimo f, cum præfuisset in
 Cassinensis cœnobia regimine annis quatuorde-
 cim,

diemque ejus
 anniversa-
 rium una
 cum Messa-
 nensisibus fe-
 stum agit;

e

f

ACTORE-
PSEUDO-
GORDIANO.
g

h
cum jam
CPolim abie-
rat Gordia-
nus.

ubi S. Placidi
Acta scripsit,
l

m

et cum S. Jo-
annis ecclesia
S. Placidi no-
men jam in-
duerat.

n

o

p

cim, sepultusque est ibidem ante aram sancti Baptistae Joannis g. Huic sanctissimo patri sanctus Papa Vigilius per privilegium confirmavit omnes cortes ac possessiones, quas Tertullus patricius in Sicilia ei obtulerat. Idipsum fecerunt successores ejus numero 49 h.

91 His taliter succincte libatis, quid Gordianus, martyris Placidi famulus, egerit, Opusculo praesenti tradamus. Postquam enim idem Gordianus sanctorum Martyrum corpora tradidit sepulturae, quid faceret, vel quid diceret, nesciebat. Dicebat enim intra se: Si hic maneam, nihil ultra proficiam; si ad Casinum redire voluero, omnino impossibile mihi videtur: scio enim, quanta pericula in tanto itinere mihi incumbant. Haec dum secum tacitus volveret, beati Placidi et Sociorum ejus suffragium diebus ac noctibus exorabat attentius. Quarta interea die adveniente, valde diluculo navis, Neapolitanorum mercibus onusta, in portu Messanae civitatis devenit, descendentesque nonnulli eorum ad terram, sancti Joannis Baptistae, in qua sanctus Domini martyr Placidus cum Sociis suis sepultus erat, ecclesiam devenerunt i. Quos B Gordianus adspiciens, post salutationis officia osculatus est, ac deinde percontatus est eos, dicens: Qui estis, vel unde, et quo tenditis iter? Tum illi: Neapolitani (inquiunt) sumus, et cursus noster Constantinopolim tendit k. Gordianus vero, talia ab eis dum verba audisset, gaudio ingenti perfusus est, datoque naulo, in eorum navi conscendit, longissimaque maris itinera cum eis transfretans, Constantinopolitanam pervenit ad urbem; in quam ingressus, in domo cujusdam potentissimi viri annis quampluribus hospitatus est.

92 Ibi que jussu Justiniani imperatoris l enucleatus vitam atque miracula, necnon Passionem beatissimi martyris Placidi et sociorum ejus notificare, atque ad posteritatis memoriam Graecis litteris, quibus apprime imbutus fuerat, latius annotare curavit. Illi autem, haec audientes, glorificaverunt Deum, utique secum Gordianus in eadem urbe maneret, hortati sunt, quod et fecit. Post aliquanta vero annorum curricula, Gordianus ille vae faciens, Passionem martyris Placidi et Sociorum ejus, quam ibidem, ut supra taxavimus, Graecis apicibus exaraverat, apud illos reliquit m, ipse vero, navem conscendens, Siciliam rediit, atque ad Syracusanam urbem deveniens, paucis illic tempore supervixit, in quo semper pie sancteque vivendo, finem vitae complevit, acquirens sibi regnum aeternum, intercedentibus sanctis Martyribus, quibus fuerat famulatus.

93 Ex die vero, qua sepulta sunt corpora sanctorum martyrum Placidi, Eutychii ac Victorini fratrum, et beatissimae virginis Flaviae, sororis eorum, in ecclesia sancti Joannis Baptistae, ultra jam basilica illa sancti Johannis vocata non est n, sed in honore Sanctorum, qui intus erant sepulti, sancti Placidi ecclesia vocabatur, usque ad tempora scilicet illa, quando Romani Siciliam amiserunt o: omnibus etiam temporibus, quibus Saraceni Siciliae dominati sunt, ecclesia ipsa ex beati martyris Placidi nomine vocabatur p.

hunc Gordianum non fuisse, haec verba, quibus secunda et tertia canobii Placidiani clades significatur, aperte declarant: Qualia quantaque post ipsius decessum loci incolae sint perpassi, curabo posterorum mandare memoriae. Neque enim haec Gordiano, ante secundam illius canobii cladem dudum e vivis erepto, nota esse poterunt. Enimvero Petrum Cassinensem audire hic mihi videor, qui, quamquam hoc loco, quod tamen verbis mox relatis pollicitus est, de secunda et tertia Messanensis ecclesiae clade ne verbum quidem fecerit, fecit id tamen alibi, uti tum apud Cajetanum, tum § 10 Commentarii praevii videre est. Quod si Petrus S. Placidi Passionem exaravit, Passionis illius adjuncta, numero sane multa; dubia ut minimum, et valde incerta censenda sunt.

b Fictitius monumentis has ad S. Benedictum litteras annuera.

c Quid de hac et similibus orationibus, quae in his Actis non raro occurrunt, statuendum sit, dixi supra in Annotatis ad cap. 1, lit. f.

d Ita fere Deuteronom. cap. 32, v. 59.

e Tam antiquum S. Placidi cultum, qui paucis ab illius obitu tempore jam inde inceptus fuerit, non habeo, unde confirmem.

f Alii obiisse volunt anno 343.

g In oratorio S. Martini sepultus est secundum vitam S. Mauri. Sed Actis S. Placidi hic consonat, utrisque auctoritate longe potior, Gregorius Magnus lib. II Dialog. cap. 37.

h Deducunt hi nos ad Joannem VIII, qui sedit ab anno 872 usque ad annum 882, sub quo probabiliter contigit tertium Messanensis monasterii excidium. Vide supra lit. h in Annotatis ad cap. praecedens.

i Igitur quarto die ab obitu suo, et quidem valde diluculo, in S. Joannis Baptistae templo S. Placidus jam fuerat sepultus. At num. 80 Saraceni Messana solvissent dicuntur tantum die quinto mane. Verosimilius existimo, post horum discessum S. Placidi corpus in S. Joannis Baptistae templum fuisse illatum.

k Iter illud Gordiani fabulam sapit. Vide dicta num. 38 et seq. Comment. praevii.

l Altera fabula. Vide num. 37 et seqq. Comment. praevii.

m Id quoque figmentum apparet, ut haec Acta a Gordiano vere aliquando fuisse conscripta, crederetur, inventum.

n Universim id verum non est: nam S. Joannis Baptistae nomine appellatur in diplomate anni 1136, citato num. 161 Comment. praevii.

o De tempore, quo Saraceni Siciliam occuparunt, vide dicta num. 160 Comment. praevii.

p Petrus Casinensis apud Octavianum Cajetanum hunc eundem locum, quantum apparet, laudans, haec addit: Itaque dum jam dicta insula Francis (Normannos intelligit) repleta fuisset, ecclesia, in qua S. Placidus quiescebat, non ejusdem Martyris nomine, ut antea diximus, sed S. Jacinthi illum nominare ceperunt, nescientes proprietatem nominis, utpote homines exterarum gentium et superadvenientes; ideoque usque in hodiernum diem, semper eandem ecclesiam corrupte S. Jacinthi nomine appellare consueverunt.

ANNOTATA.

a Haec verba quidem actorum eundem praese ferunt, qui S. Placidi Passionem exaravit: sed